

TEOLOŠKA RELEVANTNOST KIČA

Ivan Golub

Kič, likovni, glazbeni ili govorni, podliježe raspravama teoretika umjetnosti i dušobrižnika vjere. Dok u prvima ima tužitelje, u drugima nalazi nerijetko branitelje. Razlog je tome što teoretičari motre umjetnost u njezinoj unutrašnjoj vrijednosti, a pastoralci je vrednuju po njezinoj praktičnoj primjenjivosti. Kad se to sve zaoštiri, može se čuti i umovanje: »Evo raskoraka između teorije i prakse, između svijeta i Boga! Budući da je Crkva poslana da promiče vjeru a ne umjetnost, njezino vrhovno mjerilo nije estetska nego pastoralna vrijednost djela.«

Postoji međutim i druga strana stvari. Kič i umjetnost nisu tek stvar ukusa nego stvar istinitosti. »Kič je preuveličan vid jednog dijela stvarnosti« (H. E. Bahr, *Poesis*, München, 1965., str. 103). Preuveličavanje jednog vida može prerasti u poricanje istinitosti cjeline, može postati lažju. Crkva je uvijek bila budna, da ne rećemo osjetljiva, na istinitost vjerskih izričaja i bdjela nad tim da se preuveličavanjem ili izdvajanjem samo jednoga sloja stvarnosti ne stvori zabluda. Dosta se je sjetiti hereza koje su isticale samo Kristovo božanstvo ili samo njegovo čovječanstvo ili mu odricale stvarno a pridavale prividno tijelo. Svečano je i odlučno odbacivala one koji bi necjelovitim ili krivim iskazima istinu preobraćali u laž i ekskluzivnim isticanjem parcijalnoga cjelinu pretvarali u zabludu. Poznat je obrazac »Ako tko reče da je to i to, neka je izopćen — anathema sit!« Senzibilitet, nekad i hipersenzibilitet, Crkve na području govornog vjerskog izričaja ni izdaleka ne postoji na području vjerskog iskaza koji se izriče bojom, skulpturom, gradnjom i zvukom.

Međutim, kič sa svojom jednostranošću i preuveličavanjem dijela vjerske stvarnosti lako umanjuje i iskrivljuje vjersku istinu. I kič — likovni, glazbeni i govorni — može biti hereza. Treba li se sjetiti nekih slatunjavih likovnih, glazbenih i govorničkih predstava Krista kao i brutalnih silničkih predodžaba Boga?

Naravno da nema te umjetnosti riječi, boje ili zvuka koja bi mogla izraziti cjelovitost Tajne, ali umjetnost priznaje Tajnu; ona se upravo po tome od kiča razlikuje. Kič ne poznaje Tajnu, dok umjetnost uvijek ispovijeda Tajnu; umjetničko je djelo uronjeno u Tajnu; kič je bijeg od Tajne, razdiranje Tajne.

Nema dakle kič pastoralnog opravdanja. Nema kao što ga nema i svaka druga pojava koja riskira da predimenzioniranjem bude neistinita; nema zato, jer nitko nema prava osiromašivati vjernike promicanjem jednostranih, preuveličavanjem necjelovitih aspekata vjerske zbilje; nema zato, jer kič znači odiranje Tajne, što je sakrilegno.